

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1290362/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא, הרב ציון לודאילוז, הרב דניאל אדרי

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד גבי שחר)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד יאיר תיבון)

הנדון: דחיית עילת הגירושין 'מעשה כיעור' כשאינה אלא תואנה; עיכוב הגירושין למרות פירוד ממושך עד סיום ההליך הרכושי משום 'לא יהא חוטא נשכר'

החלטה

לפנינו ערעור על פסק הדין של בית הדין האזורי מתאריך ז' באלול התש"ף (27.8.20), שלפיו: לדעת הרוב האישה מחויבת להתגרש, ולדעת המיעוט מצווה עליה להתגרש.

הנימוקים המרכזיים לחיוב הגירושין המובאים בפסק הדין הם שניים: האחד סובב סביב מעשה כיעור של האישה שהתרחש לפני כשלושים וחמש שנה, והשני סביב הפירוד הממושך והעדר הסיכוי לשלום בית.

כנגד פסק הדין הנ"ל טוענת המערערת באמצעות בא כוחה שתי טענות עיקריות.

הטענה הראשונה מתייחסת לעילת החיוב (או המצווה לדעת המיעוט) של האישה בשל מעשה הכיעור שנעשה בעבר הרחוק מאוד. נגד עילה זו טען בא כוח המערערת טענות מספר, שאיננו רואים צורך להציגן כאן שכן במסגרת הערעור הנוכחי, אין בית הדין רואה צורך לדון בחלק זה של הערעור.

לדעתנו, ההישענות על מעשה כיעור מלפני כשלושים וחמש שנה (!) כדי לחייב את האישה להתגרש, כשעוד היום, במשך עשרות שנים, לא העלה הבעל טענה זו נגד האישה כעילה לגירושין, היא בעייתית כשלעצמה. זאת מבלי לנקוט עמדה בשאלה המהותית של מעשה הכיעור והשלכותיו (פסק הדין של כבוד בית הדין האזורי בעניין זה, מנומק ומבואר היטב על כל חלקיו בטוב טעם ודעת).

לנו ברור מכל מקום שעילת הגירושין האמיתית של המשיב היא לא אותו מעשה 'כיעור' אלא 'אהבתו' המחודשת לאישה אחרת, ורק תואנה הוא מחפש להשתחרר מאשת נעוריו – ביקש ומצא, כביכול, עילה הלכתית להוביל את בית הדין לחייב את האישה בקבלת גיטה. הראיה לכך היא שאותו 'מעשה כיעור' לא הפריע לו להמשיך לנהל את חיי נישואיו במשך עשרות שנים, להקים משפחה, ולהביא עם המערערת ילדים משותפים.

בנסיבות שכאלה, לדעתנו, לא היה בית הדין האזורי צריך לאפשר לבעל לנצל הליכים הלכתיים ולהיעתר לתביעתו לחייב את האישה בקבלת גט, כאשר עילתו האמיתית היא אחרת לחלוטין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ידועים דברי הרמב"ם (בתשובה סימן שסה) שממנה עולה שמי היה בקטטה עם אשתו ותבע אותה לעלות לארץ ישראל, ויש להניח שכוונתו אינה כנה ורק מתוך רצונו לגרשה בלא כתובה אומר כן שהרי היא לא תעלה עימו – אין שומעים לו לגרשה בלא כתובה.

וכתב בלשון חריפה "ואמנם השועל הקטן המלמד את הטענה הזאת והדומה לה הוא מחזיק ידי עוברי עבירה ומשית יד עם רשע", וביאר כי רק כאשר אין מגמת תביעתו לעלות לארץ ישראל "זולתי ללכת להתברך בארץ ישראל, לא זולת זה" – רק אז שומעין לו. ונראה מתוך דבריו אף שבפועל יעלה הבעל לארץ ישראל – אין שומעין לו לגרשה שלא בכתובה, כיון שאין כוונתו לשם מצווה אלא רק כדי שיוכל לגרשה ללא כתובה.

כך גם משמע מתשובת הרדב"ז (חלק ג סימן תט), ושם מיירי באישה התובעת לעלות לארץ ישראל, ואף שהיא תעלה בפועל לארץ ישראל – אין שומעין לה, אם כוונתה היא לשם דבר אחר, עיין שם. ועיין בפד"ר (חלק ה עמ' 28) בעניין זה.

ועיין בפד"ר (חלק ג עמ' 39 ואילך) בנוגע למי שמבקש היתר נישואין לאישה שנייה כדי לקיים מצוות פרייה ורבייה, ואין כוונתו לשם מצווה כלל אלא תואנה הוא מבקש כדי להשתחרר מאשת נעוריו, דבכהאי גוונא אין מתירים לו לישא אחרת, וחרם דרבנו גרשום במקומו עומד. ושם הביאו דברי שו"ת ושב הכהן (סוף סימן נה) דבמקום קטטה **חיישינן** שמחמת קטטה אומר כן ולא מחמת רצונו בקיום המצווה, ואף שהביאו שיש חולקים על כך מכל מקום במקרה שבו אומדנא דמוכח שאין כוונתו לשם מצווה כלל, לכולי עלמא חרם דרבנו גרשום במקומו עומד.

ויעיין גם בשו"ת יביע אומר להגר"ע יוסף זצ"ל (חלק ג אבן העזר סימן כא אות יט) – דברים חריפים בנוגע למי שטוען על אשתו שעוברת על דת יהודית, כדי לגרשה בלא כתובה, לא בגלל שזה מפריע לו לנישואיו עימה, אלא כדי לנצל את ההליך ההלכתי. וכתב שאין שומעין לו, כשכוונתו ברורה:

שאם לא כן כל איש חפשי הנשוי עם חפשיה כמוהו [...] ויתן עיניו באחרת יבא בטענות כאלה להתעולל על אשתו להוציאה בעל כרחה ובלי כתובה, והיא לא תוכל לעמוד בדרישותיו פן תהיה לבוז בעיני חבריהם וחברותיהם. ויוציא מחשבתו אל הפועל לגרשה בלי כתובה, ובניגוד לרצונה. ונמצאנו מסייעים ידי עוברי עבירה, לבגוד באשת נעוריהם, וללכת אחרי שרירות לבם ועיניהם.

עכ"ל.

מכל הנ"ל ועוד נוכל לומר 'דון מינה ואוקי באתרין' שמי שטוען למעשה 'כיעור' לפני עשרות שנים, שברור לנו שלא הפריע לו כלל עד היום – אין ליתן לו את הסעד המבוקש ולחייב את האישה בקבלת גיטה.

אומנם אם המסקנה ההלכתית נותנת **שעל בית הדין עצמו מוטלת החובה להפריד ביניהם** בגט פיטורין גם ללא תביעת הבעל, היה הדין **שונה**. אבל לא כן בפסק הדין מושא הערעור שלפנינו, שלדעת כל חברי ההרכב אלמלי תביעתו של הבעל לגירושין ולחייב את האישה בקבלת גיטה, בית הדין לא היה מתערב. בכהאי גוונא, לדעתנו, העדר הכנות של הבעל בעילתו של מעשה ה'כיעור', משחררת את בית הדין מליתן לו את הסעד שאותו הוא מבקש.

באשר לעילת החיוב השנייה שהיא הפירוד הממושך והעדר הסיכוי לשלום בית – ואנו מצטרפים לקביעת בית הדין האזורי שבנסיבות תיק זה שני הצדדים מעוניינים כיום בגירושין – טוען בא כוח המערערת שעילה כזו לא יכולה להעניק פרס למי שהוביל בהתנהגותו הקלוקלת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפירוד הממושך: הבעל בנטישתו את אשת נעוריו לטובת אישה אחרת, הוא שהוביל לפירוד המוחלט ולהעדר הסיכוי לשלום בית. חיובה של האישה בגט בעת הזאת, לפני שתקבל את זכויותיה, יש בו משום 'נמצא חוטא נשכר', שמגרש את אשתו כשידו על העליונה, ואיך ייתן בית הדין את ידו לכך?

באשר לטענה זו: אומנם איננו מקבלים אותה כפי שהיא, כדי לבטל את החיוב בגט (ואיננו נוקטים ביחס אליה עמדה החלטית, במסגרת הערעור הנוכחי, שכן יש צדדים לכאן ולכאן, וכפי שבאו השיטות השונות בפסק הדין מושא הערעור, שבפירוד ממושך יש הסבורים שאין זה משנה מי אשם בפירוד), אך מכל מקום, לדעתנו, בנסיבות התיק, שבו אפשר לדחות את סידור הגט בפועל עד לאחר שימוצו ההליכים הרכושיים והכספיים האחרים באופן שלא ייפגעו זכויותיה של האישה, יש לנקוט בדרך זו של דחיית סידור הגט לתקופה קצרה, ובתקופה זו לסיים את ההליך הרכושי, ולא לאפשר למשיב לצאת כשידו על העליונה, אף שהוא שגרם – בנטישתו את אשת נעוריו לטובת אחרת – לפירוד הממושך ולהעדר הסיכוי להשכין שלום בביתם.

החלטה

בהתאם לאמור, בית הדין קובע כדלהלן:

- א. סידור הגט בפועל יידחה למשך שישה חודשים ממועד החלטה זו.
 - ב. בתקופה זו יסיים כבוד בית הדין האזורי את ההליך הרכושי, סיום שיכלול הכרעות בשאלות איוון המשאבים, חיוב הכתובה וחלוקת הדירה, והצדדים ישתפו פעולה בזירוז ההליך.
 - בפרק זמן זה תמשיך האישה להתגורר בדירה ללא שתחויב בדמי שימוש.
 - ג. לאחר שישה חודשים או לאחר סיום ההליך הרכושי – המוקדם שביניהם – תשלם האישה דמי שימוש בעבור מגוריה בחלקו של הבעל בדירה לפי תחשיב שיקבע בית הדין האזורי. אם הבעל יגרום לעיכוב ההליכים, האישה לא תחויב בדמי שימוש.
 - ד. הכרעתנו בנוגע לדמי הערבות שהפקידה האישה בהליך הערעור, תינתן לאחר סיום ההליך הרכושי, ולאחר שמי מהצדדים יודיע על כך לבית הדין הנוכחי.
 - ה. בית הדין מקפיא את התיק למשך שבעה חודשים מהיום.
 - ו. מותר לפרסם החלטה זו לאחר השמטת פרטים מזהים.
- ניתן ביום כ"ד באדר התשפ"א (8.3.2021).

הרב דניאל אדרי

הרב ציון לודאילוז

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה